

פרשת לך – לך

הפרשות הקודמות בראשית ונח התמקדו בתולדות היקום, בדור המבול ודור הפלגה, במגדל בבל ובעומד בראשו נימרוד העריץ שניסה למרוד ב-ד' והציג עצמו כמלך העולם במקום הבורא. בפרשת לך-לך מתמקדים הפסוקים באישיות אחת- אברהם אבינו, שחייה וחייו צאצאיה הופכים לנושא המרכזי שממנה מתפתח ההמשך. חז"ל מלמדים אותנו ש- 2,000 שנות התהווה שהתחילו בגלותו של האדם מגן עדן מסתיימות עם הופעתו של אברהם אבינו.

מי הוא אברהם ? מדוע נקרא "אברהם העברי"? במה הייתה שונה פעולתו של אברהם מקודמיו? הרי כבר לפניו חיו בעולם צדיקים שהאמינו באלוקים? מה היה חסר באדם, חנוך, נח, שם, ועבר שהאמינו באלוקים, אך לא הצליחו לחולל את המהפכה ההיסטורית-אמונית הגדולה שחולל אברהם? במה היה כוחו של אברהם שדווקא הוא התייחד להיות אבי האומה היהודית? חז"ל מספרים לנו שכבר בגיל 3 החל מסע הרוח של אברהם אבינו. במהלך חיפושיו אחר בורא לעולם פנה לאביו (תרח) ושאל אותו: "אבי, מי ברא שמים וארץ ואותי? אמו לו אביו: אלוהי ברא שמים וארץ וכל אלה. אמר לו אברהם הראה לי אלוהיך שמא יש בהם כוח לברא את כל אלה? מיד הביא (תרח) עבודה זרה שלו, והראה לאברהם. חזר אברהם לאמו ואמר לה: אמי עשי לי תבשילין נאים טובים ואביאם לאלוהי אבי אולי יקבלו ממני קרבני. מיד עשתה לו אימו מטעמים והביא אותם לאלוהי אביו, ונתן לפני הגדול שבהם, ואין קול ואין עונה. מיד נטל אש ושרפם והוציא הגדול שבהם לחוץ ונתן את האש בידו. כשחזר אביו לביתו ומצא אלוהיו שרופים אמר לאברהם: בני למה שרפת את אלוהי ? אמר: לא שרפתי, אלא הגדול שבהם קצף עליהם ושרפם. אמר לו: בני שוטה, וכי יש בהם כוח או יש בהם חיים שהם יכולים לעשות כל אלה? והלא אני עשיתם מעץ! אמר לו: ישמעו אוזניך מה שפיך מדבר, ואם אין בהם כוח, למה אמרת לי אלוהי בראו שמים וארץ ?! הלך תרח וסיפר זאת לנימרוד. שאל נימרוד את אברהם למה עשית כן? אמר לו: אני לא עשיתי כן אלא הגדול. אמר לו נימרוד: וכי יש בהם כוח או יש בהם חיים שהם יכולים לעשות כל אלה? אמר לו: ישמעו אוזניך מה שפיך מדבר, ואם אין בהם כח, למה תניחו למי שברא שמים וארץ ותשתחוו לעץ? אמר לו נימרוד: אני בראתי שמים וארץ בכוחי! ". חוצפתו של נמרוד כנראה עברה לו בגנים מסבו חסר הבושה, חס, שאף הוא העז פנים כפי שראינו בפרשה נח ולא נהג כבוד באביו השיכור. בכוח ה"חמי" הזה נילחם אברהם לאורך כל דרכו.

הויכוח בין אברהם לנימרוד מייצג מלחמת עולם בין התפיסות שנתקלנו בהן כבר בפרשיות הקודמות. מצד אחד תפיסת דור הפלגה ונימרוד העומד בראשה, של אידיאולוגיה ה-"אין אלוקים בארץ", ומאידך תפיסתו של אבי אומת האמונה שטוענת שבעולם ללא בורא יהפוך האדם לבורא! בעולם שכזה יהיה נתון עתיד האנושות לכפייתיות השתלטנית של הנימרודים השיקריים לתקופותיהם השונות. נמרוד שהרגיש מאוים מפני אברהם ציוה להשליכו לאור כשדים, לכבשן האש. אברהם ניצל מכבשן האש ע"י נס שהקב"ה עשה לו, נמלט לחרן ומאז יצא למלחמה גלויה בנימרוד ובשלטונו העריץ והכריז על מציאות ה' בעולם.

היציאה מחרן לכנען-

"לך-לך מארצך וממולדתך מבית אביך אל הארץ אשר אראך..."(בראשית י"ב, א'). אברהם שהתחיל להפיץ את האמונה באל אחד זכה למעמד מכובד ולהשפעה גוברת על האוכלוסייה. מדוע פתאום אברהם מקבל פקודה לעזוב הכול, להתנתק מכל הקשרים שהיו לו עד כה ולעלות לארץ

ישראל? הרי ההצלחה האירה לו פנים בחרן, האם בכנען יצליח יותר? מדוע כתוב בתחילת הפרשה "לך-לך"? מדוע הכפילות? מדוע לא מספיק לכתוב "לך"? חז"ל מסבירים לנו שבנקודה זו הקב"ה אמר לאברהם: הגיע הזמן שתתחיל להתמקד יותר בעם ישראל. הפסק להתעסק בגיור "הסביבה" והתחל להתמקד בעם שלך. זו כוונת הכפילות בפסוק "לך-לך". לך-לטובתך, להנאתך בשביל עצמך. בצעד זה של אברהם הוא העביר מסר לאנשי עירו המשתאים, שליחיד יש ערך שאינו מתבטל מול צורת שלטון כלשהי. בכך ביטא את מחאתו לשלטון הרודני, שהיה באותה התקופה.

מלחמת ארבעת המלכים מול החמישה-

"ויהי בימי אמרפל מלך שינער...עשו מלחמה את ברע מלך סדום ואת ברשע מלך עמורה.... (בראשית י"ד, א'). כמה מרתק יהיה להרכיב את משקפי חז"ל שמאפשרים לנו לראות ולהבין מלחמה זו שמופיעה בהמשך הפרשה באור ובהקשר הנכון. חז"ל מלמדים אותנו שאמרפל היה נמרוד שאמר לאברהם פול לכבשן האש (אמרפל = אמר+פל). השמות הנוספים של המלכים שהשתתפו במלחמה מעידים על רשע ורע שאפיינו אותם (ברשע, ברע...). בהמשך למלחמת העולם בין התפיסות שציינו, נימרוד לא סיים את מלחמתו. נמרוד זכר כיצד הרן שהיה אח של אברהם ואביו של לוט, התלבט האם ללכת בדרכו של אברהם או ללכת בדרכו של נמרוד. לאחר מותו של הרן אברהם פרש את חסותו על לוט. בשלב מסוים לאחר שחזרו ממצרים לארץ, מערכת היחסים בין לוט ואברהם התערערה ולוט ניפרד מאברהם ועבר לסדום ולחטאיה. נימרוד קפץ על ההזדמנות והחליט לשבות את לוט ולהחזירו אליו ובכך להשיג ניצחון גדול מול אברהם- זו הייתה מטרת המלחמה של ארבעת המלכים שבראשם עמד נמרוד. לא רק את לוט בקשו ארבעת המלכים לכבוש אלא גם את האידיאולוגיה שהביא מבית אברהם!

תגובתו של אברהם

"וישמע אברהם כי נשבה אחיו וירק את חניכיו ילידי ביתו... וירדוף עד דן... וירדפם עד חובה אשר משמאל לדמשק" (יד, יד-טו)- למרות שלוט נטש את אברהם ופנה לסדום, אברהם היה מוכן למסור את נפשו ויצא לחלץ את לוט. חז"ל מלמדים אותנו (תרגום יהונתן) שמי שעמד יחד עם אברהם בראש המחנה היה תלמידו הגדול - דמשק אליעזר שהיה בנו של נימרוד! באותה מידה שנמרוד מנסה לכבוש את לוט לצד שלו, מנסה אברהם, להבדיל, לכבוש את אליעזר לצד שלו. מגמתו של אברהם היא ללמד גם את נימרוד שיש מנהיג לעולם!

שאלנו במה השתנתה פעולתו של אברהם מקודמיו ובמה היה כוחו?

1. "מהפכן" ומורד במוסכמות המקובלות- אנו רואים שאברהם חקר וגילה את האלוקים בכוחות עצמו.

2. "המחנך הראשון"- אברהם אבינו היה המחנך הראשון- והיחיד בתנ"ך כולו. רק על אברהם נאמר שהיה מחנך "וישמע אברם כי נישבה אחיו וירק את חניכיו ילידי ביתו"(בראשית י"ד, י"ד) לאחר שגילה שיש מנהיג לבירה אברהם לא שמר את המסקנות לעצמו. אברהם קיבץ את העם מעיר לעיר וממלכה לממלכה והכריז על מציאות ה' בעולם. כיוון שההמון התאסף סביבו ושאל, היה מודיע לכל אחד כפי דעתו כלומר היה מלמד ומחנך כל אחד לפי הרמה שלו אברהם היה. מיתוך חינוך זה נוצר בית אברהם שנקבצו אליו אלפים ורבבות.

3. **"הישר הראשון"** - אברהם היה הראשון שגילה לא רק את אלוקי העולם אלא גם את האדם ואת יושרו הפנימי ונשמתו האלוהית. אברהם היה הראשון שגילה שעוד לפני הופעת הרע באדם טבוע בו טוב, יושר פנימי וטוהר אלוקי. אברהם גילה לנו שהאדם ישר ומתאים לתורה הישרה שטבעית לו.

4. **"העבד הראשון"** - מיום שברא הקב"ה את העולם לא היה אדם שקראו אדון, עד שבא אברהם אבינו וקראו אדון. לכן אברהם היה הראשון שנקרא עבד ה' ("וירא אליו ד' בלילה... והרביתי את זרעך בעבור אברהם עבדי - בראשית כ"ו, כ"ד) - אברהם מכפיף את כל רצונו לרצון ד' ומצליח לעמוד בפני 10 נסיונות קשים מאוד.

"ויבא הפליט ויגד לאברהם העברי" (י"ד, י"ג) - מדוע נקרא "אברהם העברי"?

לאור הנ"ל נוכל להבין מדוע נקרא "אברהם העברי". כל העולם כולו מעבר אחד ואברהם מהעבר האחר. כלומר, אברהם נקרא כך כיוון שהיה עבר בפני עצמו בעולם. כפי שראינו בניגוד לכל העולם שסביבו, אברהם התחיל לחקור ולשאול שאלות וכך גיבש את השקפת עולמו ואמונתו באל אחד. אברהם הפגין אומץ לב והשמיע את האמת שלו ברבים למרות התנגדות ואיומים מצד העריצים שהיו סביבו.

מדוע נקראת השפה המדוברת בישראל עברית ולא ישראלית? והרי באנגליה השפה המדוברת היא אנגלית, בספרד - ספרדית בצרפת - צרפתית וכו'? הסיבה שלשפת הקודש קוראים דווקא עברית ולא ישראלית כדי להדגיש את ייחודנו משאר העולם ואת היותנו "עבר" בפני עצמנו.

הארץ המובטחת

"ויהי רעב בארץ, וירד אברהם מצרימה לגור שם כי כבד הרעב בארץ... (יב, י)". כשאברהם מגיע לארץ ישראל, הוא נתקל ברעב כבד. האם זו הארץ המובטחת? איזה מין ארץ זו? ואם לא די בכך, כשמסתיים הרעב בארץ ואברהם חוזר הוא מסתבך במלחמה אישית כאן בארץ: "וישמע אברהם כי נשבה אחיו... וירדוף עד דן... וירדפם עד חובה אשר משמאל לדמשק" (יד-טו). מדוע יש רעב כבד ומלחמות דווקא בארץ המובטחת? מדוע דווקא הארץ המובטחת מועדת לפורענויות? האם כדי לעבוד את ה' בשלווה לא היה טוב יותר שנחלתנו תהיה במקום שקט יותר? הרש"ר הירש (הרב שמשון בן רפאל הירש 1808-1888 מנהיגה החשוב של היהדות האורתודוקסית בגרמניה במאה ה-19, אבי שיטת "תורה עם דרך ארץ"), מסביר שארץ ישראל נבחרה דווקא משום שהיא מופקרת לרעב ומלחמות. ואת זה רצה הקב"ה ללמד את אברהם מיד כשהגיע לארץ לישראל. מה המסר בעובדות אלו? עצם טבעה של הארץ אינו מבטיח לא כלכלה בריאה ולא שקט ממלחמות. הארץ תשגשג ותהיה מוגנת באופן ניסי ולא טבעי, בכוח ההבטחה האלוהית, רק אם יושבי הארץ ינהגו לפי המוסר האלוהי. עמי העולם יתפעמו למראה מדינה זו שתזכה לשלום ולשפע כלכלי בניגוד לטבעה ואז יבינו שכל זאת בגין המוסר האלוהי שלאורו הולכים היושבים בה, ויתקנו את דרכם הרעה.

שבת שלום,